

Adam Chrzanowski (1932-2020)

Fot. AGH

Wybitny specjalista z zakresu geodezji inżynierskiej i geodezji górniczej postrzegany jako ambasador polskiej nauki na forum światowym. Zmarł 12 czerwca w Kanadzie w wieku 87 lat.

Urodził się 22 grudnia 1932 roku w Krakowie. Na Akademii Górniczo-Hutniczej uzyskał stopień magistra inżyniera geodety górniczego (1956), a później doktora nauk technicznych w dyscyplinie geodezja i kartografia (1962). Już w 1955 r. podjął pracę w Katedrze Geodezji Górniczej macierzystej uczelni, gdzie zajmował kolejno stanowiska: asystenta, starszego asystenta i adiunkta. W 1964 roku wyjechał na staż podoktorski do Kanady, w czasie którego pracował nad rozwinięciem pionierskich wówczas zastosowań laserów w precyzyjnych pomiarach inżyniersko-górniczych. W 1965 roku uczestniczył w wyprawie kartograficznej „Mt Kennedy Expedition”. Został doceniony w Kanadzie i po stażu nie wrócił do kraju. Do 1998 r. był profesorem znanego na świecie Wydziału Geodezji (obecnie Wydział Geodezji i Inżynierii Geomatycznej) Uniwersytetu New Brunswick (UNB) we Fredericton. Pełnił tam również funkcje prodziekana oraz dziekana (1991-1995). Jego zasługą było opracowanie i zorganizowanie – unikalnej w Ameryce Północnej – specjalizacji uniwersyteckiej w zakresie geodezji inżyniersko-przemysłowej i górniczej. Z UNB związany był do końca. Jako emerytowany profesor prowadził wykłady i równocześnie szefował Kanadyjskiemu Centrum Inżynierii Geodezyjnej (CCGE, Canadian Centre for Geodetic Engineering) działającemu właśnie w ramach tej uczelni. Był uznanym specjalistą, w całej swojej karierze pracował nad wieloma projektami wydobywczymi i przemysłowymi w Ameryce Północnej i Południowej, Europie i Azji. Wykładał gościnnie na uczelniach całego świata, m.in. w Chinach, Szwajcarii, Niemczech, Argentynie, Brazylii, Australii czy USA.

Adam Chrzanowski był autorem lub współautorem ponad 220 publikacji, w tym 18 monografii, które w krajach angielskojęzycznych, a także w Chinach oraz Ameryce Południowej

stanowią podstawową literaturę fachową z zakresu badań deformacji obiektów inżynierskich. Uzyskał patent kanadyjski i amerykański na pionownik laserowy i automatyczny klinometr skanujący. Zaproponował i wdrożył do praktyki inżynierskiej satelitarno-geodezyjny system monitorowania deformacji górotworu i powierzchni terenu. Opracował uogólnioną metodę wyznaczania przemieszczeń i odkształceń występujących w procesach geodynamicznych i działalności inżynierskiej. Był też współtwórcą numerycznego modelowania i prognozowania deformacji górotworu na obszarach górniczych oraz automatycznego systemu monitorowania odkształceń przy użyciu zdalnie sterowanych robotów geodezyjnych i permanentnych stacji GPS.

Warto zaznaczyć, że prof. Chrzanowski aktywnie współpracował z polskimi uczelniami technicznymi. Dzięki jego staraniom w czasach, gdy byliśmy „za żelazną kurtyną”, wielu polskich naukowców odbyło kilkumiesięczne staże w UNB. Podczas uroczystości nadania prof. Chrzanowskiemu tytułu doktora honoris causa AGH w Krakowie (październik 2004 r.) ówczesny dziekan Wydziału Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska prof. Jan Gocał przypomniał: „Na szczególnie podkreślenie zasługują działania profesora, które umożliwiły współpracę w trudnym okresie lat 60. i 70. między Wydziałem Geodezji Uniwersytetu New Brunswick a uczelniami polskimi. Dzięki zdobywanym przez profesora funduszom możliwość wyjazdu do Kanady i podjęcia tam wspólnych badań naukowych uzyskało 15 polskich pracowników nauki, w tym 10 z AGH. Ponadto profesor starał się – i to skutecznie – o stypendium dla naszych doktorantów. U profesora Chrzanowskiego przebywało czterech doktorantów z AGH, jeden z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i jeden z Politechniki Warszawskiej”.

Przez wiele lat Adam Chrzanowski piastował funkcję przewodniczącego grupy roboczej FIG ds. pomiarów odkształceń, organizując wiele międzynarodowych sympozjów w: Kanadzie (1988, 1993), Niemczech (1992), Hongkongu (1996), Polsce (1999), USA (2001) i Grecji (2003). Ponadto był współzałożycielem Międzynarodowego Stowarzyszenia Mierniczych Górniczych (ISM) oraz członkiem prezydium tej organizacji. W 2000 roku został członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Umiejętności. W uznaniu zasług uhonorowano go m.in. tytułami: profesora honoris causa Uniwersytetu Wuhan w Chinach (1986) i Profesor Emeritus na UNB w Kanadzie (1998), a w Polsce – profesora honorowego UWM (1999), doktora honoris causa UWM (2002) oraz AGH (2004).

Mieliśmy zaszczyt gościć Profesora wraz z żoną – prof. Anną Szostak-Chrzanowską, również związaną z UNB – w naszej redakcji w 2013 r. przy okazji odbywającej się wówczas w Warszawie konferencji „Aktualne problemy w geodezji inżynierskiej”. Pytaliśmy go (wywiad w GEODECIE 4/2013) m.in. o rolę geodety w czasach, gdy systemy monitorowania są tak inteligentne, że w czasie rzeczywistym same informują SMS-ami o niepokojących wynikach pomiarów. Odpowiedział, że geodeta jest potrzebny do wytłumaczenia, gdy coś zaczyna działać się niezgodnie z przewidywaniami: „Na przykład przy monitorowaniu odkształceń ten automatyczny system będzie przysyłał miliony obserwacji, które niekoniecznie muszą być poprawne. Osoba bez odpowiedniego przygotowania, nawet z tym samym oprzyrządowaniem, nie zdaje sobie sprawy z wpływu na pomiar różnych dodatkowych czynników, choćby refrakcji atmosferycznej. W konsekwencji na ślepo bierze te miliony obserwacji do interpretacji i wyciąga błędne wnioski. Ja wolę otrzymać informację dotyczącą tylko kilku, ale dobrze wybranych punktów i wiedzieć dokładnie, o ile ich pozycje różnią się od wartości zaprojektowanych”.

Opracowała Anna Wardziak